

NICOLAS MALEVÉ

***Creative Commons*: zertan dauden**

Textu honek *Creative Commons* bezalako proposamen baten konplexutasuna kontuan hartuz, beste zenbait lizentzien perspektiban jartzen ditu. Batetik, *General Public License* delakoa (Erabilera Publiko Orokorrerako Lizentzia), hots, jabetza intelektualaren erabilera gehien nabarmentzen den alternatibetako bat. Bestetik, komunikabideek gutxiago zabalduriko *Licence Art Libre* (Arte Askea Lizentzia) proposamenarekin paraleloan jartzen du.

Artikulu ugari argitaratu dira *Creative Commons* (CC) direlakoei buruz, haiek Europako legeriei egokitzeko lanak zirela eta. Egunkarien irakurketak haien garrantzia azaltzerakoan gehien aipatzen den arrazoiak azaltzen digu: musika Internetetik dohainik jaistea, gaur egun erabiltzaileen zati bat kondentatua izatera eraman dezakeena, legez egiteko bide emango luketela CCEk.

Pentsatzekoa da *Creative Commons*-ek amaiera eman liezaioketela zabaltzaileen, erabiltzaileen, artisten eta ekoizleen artean piztu den gerrari.

“Gatazka” honetaz jabetzeko era parte-hartzaileak kokatzen ditugun eraren arabera izango da. Ohiko diskurtsoan, gatazka hori oposizio garbi baten bidez definitzen da: piratak vs. konpainia handiak.

Zalantzazkoa iruditzen zaigu polarizazio hori, deus gutxi esaten baitu artistak/idazleak/kodeatzaileak/ikerlariak ulertzen saiatzen garen lekuaz, gure kokapenez. Nahaste bikoitzaren gainean eraikia da

⌘. gerra bati aurre egin beharrean dago musika sorkuntzaren ekonomia: konpainia handiak eta estrategikoki piratekin parekatuak ageri diren musika artxiboan erabiltzaileak buruz buru ezartzen dituen.

⌘. arte ekonomia musika ekoizpen komertzialek mugatzen dira.

Eskema horretan aski etsigarria gertatzen da artistei dagokien leku bakarra ekoizleentatik guztiz hurbil izatea, sortzaile gaixo horiek internauten irrikaz ebatsiak. Hala, artista orok, sorginkeriagatik edo, bat egiten du bere “banatzailearekin”.

Guztiarekin ere, zerbait barnatuz gero, garbiro ageri da artisten jarrera ez dela unibokoa auzi honetan. Hala, artista askoren ustetan, “sampling”, “remix” direlakoak edo dauden baliabideak berreskuratzea, arte jardura baten osagaiak dira. Are gehiago, artista ugari egile (eskubidearen) nozioa zorrozki kritikatzekoan azaltzen dituzten arrazoiak askotarikoak dira, baita bateraezinak ere zenbaitetan. Hainbat berrikurketaren artean –Sherrie Levine edo Elaine Sturtevant-en postmodernoak, Warhol edo Lichtenstein-en pop moldearen eskuratzea, situazionisten desbideratze politikoa, *mail-art*-en elkarlanaren irekitasuna– zaila gertatzen da batasuna antzematea. Inguratzen dituzten eragin/lotura teorikoak (postmodernismoa, situazionismoa, kritika feminista, eta abar), era berean, askotarikoak dira, eta zenbaitetan lehiakideak. “High art” delakoaren eremua alde batera utzi eta “pop” kultura aztertzeari ekinez gero, desadostasunezko ahotsak entzuten dira hor ere bai: Courtney Love-ren kritika pragmatikotik¹, “Prince/The Love symbol”-en erreboltatik² iraganik, zaletuen aurka jarritako auzi ugarietaraino, telebistako sailez edo ekoizpen komertzialez egindako irakurketa desberdin eta ez oso adeitsuengatik³. Azkenik, gero eta artista gehiago sentibera azaltzen dira egile eskubidea nazioarteko jokalekuan aplikatzeak sortzen dituen arazoekiko: horren zeregina amerikar hegemonia industrial eta komertzialaren euskarri gisa (europar egile eskubidea copyright bilakatzea, garapen bidean dauden

herrialdeen baliabide intelektualen harrapaketa⁴, eta abar).

Erraza da azterketa horren partzialtasuna agertzea eta haren benetako helburuak azalaraztea. Sorkuntza babesteko aitzakian, musikarien eta haien ordezkarien arazo ekonomikoak aise gainditzen dituzten neurri teknikoak eta legalak hartzeko presio gogorra egiten da: zabalkunderako tresna konfiskatzea, kasu honetan Internet, zenbait aktoreren monopolioak geroz gehiago sendotzea (kudeaketa enpresen botere geroz handiagoa), kontrol politikak geroz gehiago sendotzea (EUCD⁵), eta abar.

Elementu horiek guztiek gehiago sakontzea eskatuko lukete, baina txosten honen esparruan, *Creative Commons* horiek hartuko ditugu mintzagai, egile eskubideekiko kritika eta desadostasunaren alor emankorrean itxuratu baitira horiek. *Creative Commons* direlakoak, beraz, hein handi batean, egile eskubideak sorturiko kritikaz/polemikaz elikatu badira ere, era berean lehenago azalduriko egile eskubidearen alternatibek inspiraturik daude.

Creative Commons bezalako proposamen baten konplexutasuna kontuan hartu ahal izateko, perspektiban jartzea erabaki dugu, laburki oroitaratuz zer den *General Public License* delakoa (Erabilera Publiko Orokorretarako Lizentzia), hots, jabetza intelektualaren erabileraren aurrean –disko konpainia handiek eta softwareko multinazionalak jabetza hori ulertzen duten moduan– gehien nabarmentzen den alternatibetako bat. Halaber, komunikabideek gutxiago zabalduriko *Licence Art Libre* (Arte Askea Lizentzia) proposamenarekin paraleloan jartzea erabaki dugu.

General Public License (GPL), egile eskubidea berrinterpretatua

Richard Stallmanek sortu zuen GPLa, 1983an, eta software askeko informatikoei bereganatu egin zuten. Lizentzia horrek anbiguotasunik batere gabe ondokoak bermatzen ditu: informatika programa bat mugarik gabe erabiltzeko eskubidea (programa bat edozertarako erabil dezakegu), ikasteko eskubidea (programa baten funtzionamendua ikas dezakegu), kopiak dohainik egin, eraldatu eta horiek banatzeko eskubidea, dohainik edo merkaturatuz. Lizentzia “biral” deitu dute GPLa. “Biral” testuinguru horretan ulertu ahal izateko, GPLaren esparruan *copyleft* izeneko gobernatzeko duen mekanismoa ulertu beharra dago. *Copyleft* hori ez da egile eskubidearen ukapena, baizik eta eskubide hori aplikatzeko moduaren beste formulazio bat. Egile eskubidearen desbideratze bat da. Obraren egilea naizenez, kontratu bidez, legeak emandakoa baino askatasun gehiago ematen ahal diet nire erabiltzaileei. Florian Cramer-ek azpimarratu duenez, lizentzia *licere* aditzetik dator, eta baimendu esan nahi du. Ekoizpen baten erabilera gehigarriak baimendu ahal izateko horren jabetza izan behar dugu. Eta ondasun intelektualen alorrean, horrek egile izatea (edo egile eskubidearen baliokide direnak izatea) esan nahi du. Eskubide gehigarri horiek baldintza bakar batekin esleitu ohi dira: erabilera askatasun bera bermatzea *copyleft* duen obra sorburu izan dezakeen edozein obratarako. Ezin daiteke obra bat *copyleft* azpian jarri, haren eskubideen jabe ez garenean (ezin dezakegu obra bat “zuritu”) eta ezin ditzakegu obra aske bati emaniko erabilera lizentziak murriztu, ez obra horretarako, ez eta horretatik datozkeen obratarako ere.

Copyleft-a ezagutzera eman den testuinguruan, informatikaren munduan alegia, kodearen berrerabilera funtsezko postura dugu. Programatzaileek kode generiko bat idazten dute, eta horren gainean goragoko mailako aplikazioak molda ditzakete gainerakoek. Horrela ez izatera, programa berri bakoitzeko gurpila berriro asmatu beharrean izango ginatke. Kode ireki bat eskaintzeak abantaila izugarria dakar; modu horretara, *hacker*-ek⁶ idazteko dagoenari ekinez eman dezakete beren denbora, jadanik idatzia dagoenaz arduratu gabe. Testuinguru horretan, aipaturiko ereduak izan duen arrakasta ulertu ahal izateko funtsezkoa gertatzen den beste elementu bat zera da, *copyleft*-aren agertze hori mugimendu “kontserbadorea” dela, programa informatikoen gaineko *copyright*-a jokoan sartu aitzin nagusi ziren

truke moldeetara itzultzen delako. Urte askotan, kodeen trukea, iturrien zirkulazioa ohiko araua izan ziren. GPL lizentziak ez zituen irtenbide praktikoak ezerezetik sortzen. Informatika giroetan sendo ezarririko tradizioa formalizatu besterik ez zuen egiten.

Alternatiba bat, alabaina, mundutik ateratzeko, ezkutatzeko, bazterturik bizitzeko modu bat izan daiteke. Ikuspegi horretatik, mundua alde batera utzi eta mundutik at den beste mundu bat eratzen dugu. Alternatiba bat, halaber, gure mundu hau aldatzeko era bat izan daiteke, bertan hobeto egon gaitezen. Lizentzia horien alderdi birala, aurretik badauden jardueretan eta finkaturiko premietan oinarriturik izatea, benetako erronka bat gertatzen da bereizketa horri dagokionez. Software askea hainbat alor desberdinetan, hala nola aplikazio zientifikoetan, administrazioetan edo arteetan, gero eta gehiago erabiltzeak erakusten digu gizabanako gero eta gehiagok uste osoa duela horren *empowerment* alderdian, bai eta koderako sarbideak kultura eta ezagupenen adiera anitzeko definizioa bideratzen duela ere. Linux sistema eragilea edo Apache zerbitzaria bezain sorkuntza sotilak horren froga saihestezina dugu. Informatika askearen kasuan, GPLaren erabilera mundua ekiditea baino gehiago bada ere, horrek ez du esan nahi betiere nor beraren baitan biltzeko aukera ez denik. Zabaltzen ez bada, lizentzia horren aukerak iragazki gisa funtzionatzen badu, lohi den guztia bere mundu utopikoaren mugetan errefusatu duela, mundua ekiditeko era bilakatzen da proiektua. Aske dena paradoxa horren arabera bizi izatera kondenaturik dago, egile eskubidean oinarritzen delako baina horren praktika aldatzeko. Hain zuzen ere, arrisku/tentazio hori beti dago hor zeren GPLaren erabiltzaileek birsortu egin behar baitute, katearen hasieran dauden material originaletan oinarrituz. Material askeak berreskuratu eta beren eraldaketa bultzatuko duen obren genealogia berri baten ideia benaz hartzen du GPLak. *Copyleft*-ak sorkuntza horien genealogia mantentzera behartzen du. *Copyleft*-a ez da egile eskubidearen paradigmatik ateratzen, berrinterpretatu egiten du.

Jende askorentzat, informatikaren esparrutik haratago doa GPLa. Hainbat alorri aplika dakiekeen erresistentzia eredu da. Haren eragina alor anitzeko hainbat proiektutan aurkitzen dugu: entziklopediak, informazioa, ikerketa zientifikoa. Jakiteak, komunikabideak eta “ondasun unibertsal” horietara iristeko baldintzak “askatzea” izango litzateke GPLaren indarra. Kontratu soziala, hau da, jabetzaren mugak, hori aplikatzeko baldintzak eta, azken batean, gizabanakoen eta Estatuaren arteko harremanak berriro negoziatzeko era bat litzateke.

Copyleft-a, gaur egun GPLak definitzen duen eran, hainbat gauza hartzen ditu bere barnean: teknika juridiko bat (egile eskubideaz berriro jabetzea), barreiatze metodoak (alderdi birala) eta proiektu politiko bat. Gure azterketaren gaia hauxe izango da: ondoko lizentziek, hala nola Licence Art Libre eta Creative Commons, nolako jarrera hartzen duten aipatu alderdi horiei buruz eta horiek beretzeko, zehazteko, zabaltzeko edo ukatzeko erak.

Licence Art Libre (LAL), Gaur egungo Artearen eremuko GPLa

Licence Art Libre deituriko lizentzia 2000 urtean moldatu zuen *Copyleft Attitude*, artista eta legelariak osaturiko frantses taldeak. General Public License lizentzia artearen alorrera eramatea zuten helburu. Taldeak GPL horrekiko azalduriko interesa bai erabilera pragmatikora bai alderdi ideologikora zuzendu zen. *Copyleft Attitude*-k aldaketa kulturalerako tresna bat bilatu nahi zuen GPL lizentzian, obra baten zabalkundea bideratuko lukeen bitarteko eroso eta eragilea baino areago. Merkataritza logikak, monopolioek eta zirkulu itxietatik zetozen ezarpenek erabat menderaturiko mundutzat hartzen zuten artearen mundua (kulturaren zabalkundea). Egilea guztizko arreta gaitzat hartzen ez zuen arte praktika batekin berriro lotu nahi zuen *Copyleft Attitude*-k, hots, kontsumoa baino areago parte hartzea bultzatzen zuenarekin eta arte munduan bazterketa prozesuen oinarrian den singularitasunaren mekanismoa hausten zuenarekin, obra barreiatzeko, ugaltzeko... bitartekoak bideratuz. *Copyleft Attitude*-k oposizio/alternatiba birala lehenesten du, aurrez aurrekoa baino areago. Ildo horretatik, LAL

delakoak GPLa leialki aldaratzen du: egileak material askeak sortzera gonbidaturik daude, bai eta horien gainean beste egile batzuk ere lan egitera gonbidatu ere, sorburu artistiko bat birsortzera, halako eran non horretatik genealogia bat heda daitekeen. Baina hori ez da arazorik gabe gertatzen. Hala, esaterako, artearen munduan zeuden praktikak, gehienetan, praktika indibidualistak ziren. Modu irekian lan egiten zuten artisten tradizio bat bazen ere, *sampling* edo *collage* direlakoak bestek egindako materialik gabe ezin existitu baziren ere, izena, egilea balioestea, azken finean, bakartasunaren sinonimo ziren. Warholek Amerikako herri kulturak emandako irudi erreperitorioaz baliatzen bazen ere, haren ondorengoek atertu gabe jazartzen dute royalty guztiz altuak ordaindu gabe beren obra erabiltzen saiatzen den edonor. Artearen alorrari gagozkiola, aldez aurretik badauden materialen erabilera ezin da konparatu informatikaren alorrean egiten denarekin. Irudi edo hots asko ez dira eraikuntza gai gisa erabiltzen, baizik eta maiz askotan urratuak, gogoz bestera eraldatuak, erasanak, barregarri bilakatuak, kritikatuak izaten dira. Eta, arrazoiz, kontsumo gizartearen ikurrei ekiten diete, propaganda komertzialaren aurka, buruak kolonizatzen dituzten botere berrien aurka jotzen dute. Horrek paradoxa baten aurrean jartzen ditu LAL lizentziaren sortzaileak: ustez babestu behar duen praktika baino lizentzia landuago bat izatea, birjabetzea baino areago lankidetzat positiboa. Horrenbestez, lizentzia horrek elkarlaneko sorkuntza eredu positibo baten hedapenarekin batera joan behar du, eta hori ez da ohikoa giro horretan (nahiz eta Internet egoera hori aldatzen ari den gero eta gehiago). Eta soilik praktika horiek beretuz gero, benetan eskuratu ahal izango du Licence Art Libre-ak eraldatzaile estatusa, eta mundu honetakoa ez den utopiatik aterako da. Arazo horretaz kontziente izanik, taldeko kideek ekitaldi publikoak, *Copyleft* jaiak, batera erakusketa une eta sorkuntza parte hartzaileko une direnak.

Bi-biek, hala LALak nola GPLak, gizabanakoen arteko harremanen baldintzak eta sorkuntzarako zein obretarako sarbidea birplanteatzeko proiektua partekatzen dute. LAL lizentziak, oro har, kontratu soziala berriro negoziatzeko bokaziorik ez badu ere, interes handiko elementuak kontuan hartzen ditu, erabiltzen dituzten kreatorien arteko ikuspegi berdintzaile batetik. Egileek, obrek moldatzen duten zuhaitz antzeko baten erdian, hartzen duten lekuak ez dakar berekin lehen egilearen eta ondoko egileen arteko hierarkiarik. Obra original gisa definitzen ditu lizentziak geroztikako obrak, “obra originalaren kopia bat eraldatzearen ondoriozkoak edo ondorio den obra baten kopiaren eraldatzearen ondoriozkoak”, eta lizentziaren testuan zehar erregulartasunez aipatzen dira horiek. Ardura horrek badu eraginik taldearen hainbat jardueratan eta, jakina, lizentziaren logotipoan ere, zeina proposatzen dituzten erabiltzaileak adinako bertsioetan ageri den.

Creative Commons (CC), erreminta kaxa juridikoa⁷

2001. urtean, funtsean akademikoek osaturiko talde batek (legelariak, zientzialariak, enpresariak eta dokumental egile bat) sortu zituzten CC horiek, fundazio batek eta hainbat unibertsitatek babesturikoak, GPL lizentziak inspiratuak omen daude. Nolanahi ere, haietan eragin handiagoa izan du GPLaren alderdi pragmatikoak (nola konpondu arazo bat) horien alderdi eraldatzaileak baino. Hain zuzen ere, CCak “orekaren, erdiko terminoaren eta moderazioaren bermatzaile” gisa ageri dira. GPLa ez bezala, softwarea sortzeko/hedatzeko sistemaren aldaketa lortzeko mekanismo zehatza baita hori, CCak sistema horren koskak berdintzeko, malguagoa, moderatuagoa egiteko sortu dira, baina ez sistema guztiz desberdina egiteko. Kontratu bat idazterakoan transakzio legal baten kostua aurrezteak da horien helburu nagusia, bai eta, internauten aurka gero eta gehiago egiten ari diren epaiketa horiek direla-eta, borrokaleku bihurtu den Interneti irudi atsegina itzultzea ere, litezkeen inbertsoreei konfiantza itzultzearen.

Erabiltzaileei eskubide jakin batzuk ematea eskaintzen duten lizentzia sail bat da CCek proposatzen dutena. Eskubide horiek GPLak eta LALak emandakoak baino murriztagoak izan daitezke. CCen erabiltzaile batek hainbat burubideren artean aukera dezake: bere lanaren aldaketa baimentzea edo

debekatzea, bere lanaren erabilera komertziala, eta ondoko obra baldintza beretan banatzeko obligazioa edo ez. CCetan berririo agertzen dira GPLak egiten ez zituen bereizketa bi: obra baten aldaketa debekatzeko ahalbidea eta haren erabilera komertzialaren eta ez komertzialaren artean bereiztea. CCek toki gailena ematen diote egileari. LAL lizentzian ez bezala, genealogia baten barnean gainerakoak bezalako egile bat izan beharrean, hemen katearen hasieran den pertsona hartzen da halakotzat. Horrek bere obraren geroztikako erabilera baimentzea erabakitzen du eta egile original gisa definiturik geratzen da. Erabaki hori hartzerakoan, berak eska dezake bere izena obra deribatu bati ez atxikitzea, horren edukia atsegin ez izanez gero. GPLak komertziala/ez komertziala bereizketa bertan behera – erabiltzaileari software askea saltzeko askatasuna emanez– uzteko arrazoa zera da, ekoizturiko kodearekin negozioa egiteko ahalbideak haren hedapena azkartu eta zabalduko duela. Zenbat eta hedapen gehiago izan, software askeak zabalkunde gehiago izango du eta ezeztatzen diren monopolioen kopurua handiagoa izango da. Software aske batean oinarrituriko negozio bat soilki hedapen bektore bat gehiago izango da. Kontratu sozial bat birnegoziatzea ahalbidetuko duen prozesua bizkortzen du. CCek, ordea, ez dute hedapena nabarmentzen, ez alderdi bira horren deliberatuki azpimarratzen. Ez dira kontratu sozialaren birnegoziatioaren aurrerapen gisa pentsatuak izan, baizik eta kontratu indibidualak birnegoziatzeko tresna gisa, harreman indibidualetan oinarriturik baitaude. Jakina, CCen bidez LAL/GPL horietatik hurbil den lizentzia bat molda dezakegu: eraldaketak eta erabilera komertziala onartzea, egileak diru bat jasotzeko baldintzapean, eta baldintza horiek geroztikako obrei aplikatzekotan. Baina ahalbide hori beste kasu bat gehiago bezala sartu da. Antoine Moreau-k zioenez, CCek askatasunez aukeratzea adierazten dute, eta LALak aukera askea. Edo, *Guide to Open Content Licenses* izenburuko ateratzerakoan, Femke Snelling-en⁸ hitzek iradokitzen zuten, CCak pixkanaka-pixkanaka beren narrazio indarra –mundua kontatzeko era– galduz joan diren lizentziak dira, eta azkenik tresna bilakatu dira. Tresnak direnez, lizentzia horiek logikaren logikaz aurreratu egiten dituzte obraren erabilerarekin gerta litezkeen gatazkak, berreskuratze komertziala dela edo testu edo film baten desitxuratzea/andeatzea dela.

Gehiegi sinplifikatzeko arriskua bada ere, postulatu honetatik abia gaitzke: CCak eta LALa egile eskubidearen beste aplikazio bat ahalbidetzen duten tresna juridikoak dira.

LAL lizentziaren kasuan, horren aplikazio alorrera, artera, dakarren indar eraldatzailea azpimarratzen da. Lizentzia horrek praktika multzo bat bermatu edo bultzatuko duen heinean gauzatuko da indar eraldatzaile hori. Eta alor horretako praktikak ez dira gehiegi ageri oraino, baina hori ere aldatzen ari da. LAL lizentzia gizarte proiektu gisa definitzeko tentazioa dago beti edo, nolana ere, arterako proiektu gisa. Eta identitatearen arazoaz arduraturik ageri da: talde bat, kolektibo bat osatzen dugu lizentzia bera erabiltzen dugulako edo erabiltzen ez dugulako?

CCei dagokienez, horien diskurtsoan, irudian, ordezkariak aukeratzerakoan eta abarrean, guzti-guztia edonolako asmo eraldatzaileak ezabatzeko dago hor. Gogo bat da beste ezer baino areago: arbitrajeko, akordiorako, moldatzeko eta *a priori*-rik gabe egin ahal izateko eta tresnak ekartzeko gogo. Jakina, “neutralitate” hori eztabaidagarria da eragile askorentzat. Sebastian Luetgert⁹ artistaren/ekintzailearen hitzetan, CCak "social democracy of the Commons" (ondasun komun sozialdemokrazia) dira. Kritika hori baliozkoa izan liteke, lizentzien espiritu orokorra eta ondoren datorren diskurtso promozionala kontuan hartuz gero. Garrantzitsua litzateke ikustea, ondoko artikulua batean, nola erantzuten duten erabiltzaileek. Ezen lizentzia horien indarrak erabat jabetzeko kontuan hartu beharra dago interesatuek nola beretzen dituzten alde batetik, eta bestetik, proiektu multzoaren eta arreta handiz creativecommons.org¹⁰ webgunean hautaturiko laginaren arteko dikotomia – zenbaitetan– nabarmena. Alabaina, CCen diskurtso ofizialari dagokionez, mezua garbi dago, zerbitzu gisa definitzen dira, ez proiektu gisa.

Lizentzia “alternatiboek” gizarteko truke sortzaileen ikuspegi bat ematen digute. Eta hori ikuspegi bikoitzetik egiten dute. Proiektu bateko parte hartzaileei, gonbidaturik dauden joko baten arauen berri

ematen diete, baina baita, kontraste bidez, eta ez da hori gutxien laudatu beharrekoa, “lege tradizionalaren” azpian den narrazioa agerrarazten dute. Bereganatuztat hartzen zena, berezko gertaeratzat jotzen zena, bat-batean proiektu bilakatzen da berriro. Dagoeneko, ez dago legerik, ez eta legez kanpo dagoenik ere. Legea proiektu gisa dago hor, bai eta legeak kontatuz sorrarazten duen mundua ere.

Copyleft. Testu hau Licence Art Libre lizentzian jasoriko baldintzen arabera argitaratu da.

NICOLAS MALEVÉ Bruselako Constant elkarteko kidea da. 1997an sorturiko elkarte horren helburua obra sortzaileak eta/edo kritikoak publikoaren eta artisten artean sustatzea da, bide berriak erabiliz bestelako adierazpen formekin elkarrizketan. Ildo horretatik, Constant-ek erakusketak, hitzaldiak eta tailerrak antolatu eta testuak argitaratzen ditu, gaurko egungo arazo mediatikoei ekitearren. <http://www.constantvzw.com>.

Loturak:

<http://www.gnu.org>

<http://artlibre.org>

<http://creativecommons.org>

OHARRAK

¹ Courtney Love Does The Math. Artikulua, salon.org webgunean agertu zen. Bertan kantariak frogatu egiten du, zifrak erabiliz, musikaren ekoizpen/banaketa sistema artisten sarrerak txikiagotzeko diseinaturik dagoela. Ez du onartzen internautak piratatuztat hartzea, konpainia handiek eskrupulorik gabeko harrapari gisa jokatzeko duten bitartean.

² Prince izenaren jabetza juridikoa Warnerrena da 1993tik. Princek bere izena aldatzea erabaki zuen bere ekoizpen autonomia gorde ahal izateko. Aitzindarietako bat da konpainia handien aurkako borrokan. Horretan, Georges Michael edo Courtney Love bezalako artistek jarraitu diote.

³ - The Poachers and the Stormtroopers, Henry Jenkins,

url:http://www.strangelove.com/slideshows/articles/The_Poachers_and_the_Stormtroopers.htm

- Textual Poachers: Television Fans & Participatory Culture (Studies in Culture and Communication), Henry Jenkins, Routledge (1992ko ekainak 1)

⁴ Copyright: aukerarik gabeko aukera artistentzat eta Hirugarren Munduko herrialdeentzat; jabetza publikoa galtzen ari da nolahi ere, Joost Smiers

url:<http://www.constantvzw.com/copy.cult/copyrights.pdf>

⁵ EUCD, "European Union Copyright Directive", Europako Batasuneko herrialdeetan egile eskubidea adostea helburu duen zuzentaraua. Kopia pribatua arriskuan jartzen du zuzentarau horren onarpenak, eta egile eskubidearen “salbuespenen” erabilera mugatzeko joera du.

url:<http://wiki.ael.be/index.php/EUCD-Status>

⁶ Lawrence Liang-ek idatzirik “*Guide to Open Content Licences*” liburuaren aurkezpenean, Florian Cramer-ek arte jardueren dagokien lizentziaren nozioa aztertzen du. url:http://www.constantvzw.com/cn_core/vj8/events.php?id=23

url:<http://userpage.fu-berlin.de/~cantsin/homepage/>

⁷ Hacker hitza jatorrizko esanahian erabilia da, hau da, teknologiarekin jolastu, brikolatu, esperimentatzen duena. Hitz hori maiz “cracker” hitzarekin nahasten da, beronek bidegabe makinetan eta sareetan sartzen den pertsona deskribatzen du.

⁸ “LAL baimenaren alderdi onak gorabehera, badu oztopo handi bat: artistengana zuzendurik izatea, hain zuzen ere, artearen ideia hain gora ezarria duten horiengana, halako eran non horietatik onenek artea praktikatzea nahiago duten edo, zailago bada ere, arterik ez egitea. Eta horrek LALaren erabilera ekiditera bultzatzen ditu. LAL lizentziak, bere objektuaz sobera ongi mintzatuz, erabilera balioa galtzeko arriskua du, soilki bere edertasunaz distiratzeko”. Comparatif de Licences Libres (Lizentzia Askeen Konparazio Azterlana), Isabelle Vodjdani, 2004ko maiatzak 31.

url: http://www.transactiv-exe.org/article.php3?id_article=95

⁹ Séverine Dusollier, Naumur-eko Notre Dame de la Paix Fakultateko Centre de Recherche Informatique et Droit-eko ikertzaileak erabilitako hitza. Séverine Dusollier Creative Commons lizentziak Belgikako zuzenbidera egokitzeke arduraduna da.

¹⁰ “*Guide to Open Content Licenses*” liburuaren aurkezpen ekitaldian, *copyleft* mugimenduek erabilitako logotipoen bilakaerari buruzko azterlan bat aurkeztu zuen Femke Snelting-ek.
url:http://www.constantvzw.com/cn_core/vj8/guests.php?id=255

¹⁰ Jarraitu eztabaida interesgarri hori nettime mail zerrendan:
<http://amsterdam.nettime.org/Lists-Archives/nettime-l-0407/msg00020.html>